

PLAKÁTTÖRTÉNETI FOGLALKOZÁS A CIMBORA-KLUBBAN

Cimbora klubunk esedékes újabb havi összejövetelét 2012. november 23-án tartotta. A foglalkozás témája ezúttal a plakáttörténet volt. Hogy miért érdemes egyáltalán foglalkozni a plakátokkal? Hát, jó kérdés... Meghívott szakértő előadónk, *Szentgróti Erik* muzeológus előadása bebizonyította, hogy igenis nagy szerepe van a plakátoknak mindennapi életünkben. Különösen igaz ez a megállapítás a régebbi történelmi kort illetően. Gondoljunk csak bele, hogy a XIX. század második felében a könyveket, folyóiratokat kivéve semmilyen művelődési, meg egyáltalán tájékoztató eszköz nem állt az emberek rendelkezésére. Hol volt még akkor a rádió, televízió, mozi, az internetet már ne is említsük! Nos, ezt a „tátongó űrt” is hivatott volt betölteni a plakát.

Cimboratagjaink először gyermekkönyvtárunk „olvasótermében” gyülekeztek. A terem asztalait zsúfolásig megtöltötték a korabeli, elmúlt időszakokat felidéző plakátok. Volt itt minden! Leginkább azonban az egykori mozifilmeket reklámozó plakátokkal ismerkedhettünk meg. Érdekes volt látni, hogy akár csak a 30-40 évvel ezelőtti filmalkotásokat milyen plakátokkal reklámozták a moziba járó közönségnek. Szerepelt itt számos ifjúsági, illetve mesefilm plakátja, no meg persze bábszínházba vagy éppen színházba invitáló kép. Számomra feltűnt, hogy bizony a hetvenes években a csehek, illetve a lengyelek készítették a legtöbb értékes, színvonalas mesefilm, rajzfilmet. Persze nem feledkezhetünk meg a magyar filmgyártás darabjairól sem... Gondoljunk csak például Homoki Nagy István természetfilmjeire vagy Palásthy György ifjúsági filmjeire (például a Szeleburdi család megfilmesítése)! Érdekes volt látni, hogy mennyire más grafikai megoldások, más képi megjelenítés jellemezte ezeket a plakátokat.

Miután mindenki megszemlélhette ezeket a „műalkotásokat”, átmentünk az internetes laborba, hogy Szentgróti Erik muzeológus plakáttörténeti előadását megnézhessük a kivetítő segítségével. Mindenki kényelembe helyezte magát, s kezdődhetett a „mozi”!

Előadónk színvonalas, alapos, mindenre kiterjedő plakáttörténeti bemutatást tartott. Legelőször munkahelyét, a nagykanizsai Plakáttörténeti Múzeum épületét ismerhettük meg. Mint kiderült, egy kétszáz éves volt magtár adott helyet a múzeumnak. Az épület belsejét is úgy próbálták kihasználni, berendezni, hogy a korabeli miliót is őrizze meg. Szentgróti Erik elmondta, hogy az itteni plakátok zöme magányújtóktól származik, de

rengeteg képet kaptak a zalaegerszegi Ady Filmszínháztól, illetve a pécsi horvát nyelvű színháztól.

A plakáttörténeti kalandozás a régmúlttal kezdődött; az 1860-as évekből származó plakáttal ismerkedhettünk meg. Hogy mi is volt, illetve ma is mi a célja a plakátoknak? Hát, elsősorban a figyelemfelkeltés, a reklámozás eszközei. A kereskedők, iparosok (jobb híján) így hívták fel a vásárlók figyelmét az általuk készített vagy árusított cikkekre. Az első plakát az 1870-es évek tájáról például egy Oxidol nevezetű „vegyszert” reklámozott. Olyan egyszerű kétsoros rigmussal ellátva a plakátot, amit mi, a hallgatóság is könnyen megjegyezhetünk: „*Oxidolnak párja nincs, Tőle ragyog a kilincs*”. Maga a képi megjelenítés is jellemző volt: egy vörös ördög nézi magát a kisuvickolt ajtón.

Szentgróti Erik előljáróban még elmondta, hogy nagyon figyeljük a plakátok képvilágát, hogy mennyire harsány, illetve csak pár színt kombináló képek születtek a plakát-rajzolók tollából. Tényleg egyszerű színvilág, jól összeillő színek domináltak ezeken a plakátokon, hogy még jobban érvényesüljön az üzenet, a reklámozandó szöveg.

Elmondhatjuk, hogy mi, cimborák igazán alapos, minden részletre kiterjedő előadást kísérhettünk végig. A plakáttörténet egyben a történelmi korok ismeretét, korabeli művelődéstörténeti eszmeifuttatást is jelentett az előadó jóvoltából. Megismerhettük például a dualizmus korának Budapestjét korabeli fotók segítségével. Érdekes volt látni, hogy már akkor is közlekedtek villamosok, volt gáz, illetve villanyvilágítás, kövezett utak, közművesítés jellemezte a fővárost. Erik megemlítette, hogy Budapest lakossága ötven év alatt több mint kétszeresére emelkedett, hála a kiegyezés utáni élénk iparosodásnak, gazdasági fellendülésnek, közművesítésnek. Rengeteg emeletes bérház épült, színházi élet zajlott, kávéházakban gyűltek össze az emberek, a művészek.

Legalább negyven plakát elevenedett meg a szemünk előtt sorban, egymásután. Természetesen mindegyiknél elidőztünk pár percig, hogy megismerjük a plakátokat részletesebben, amelyek a korabeli évek izlésvilágát is szimbolizálták. Láthattunk többek között termékeket, árukat reklámozó plakátot, például egy hordókészítő mester kínálta portékáját. Volt a plakátok közt a Fővárosi Állatkertet reklámozó, vagy éppen A Pál utcai fiúk filmváltozatára hívta fel az emberek figyelmét a kép. De reklámoztak többek között korabeli újságot, folyóiratot, színházi vagy éppen bábelőadást is. S hogy a történelmi háttér is megjelent a plakátok kapcsán, köszönhetően Eriknek, a gyerekek bepillantást nyerhettek az első világháborús évekbe, a Tanácsköztársaság pár hónapos történetébe, a második világháború vérzivataros idejébe – a képi megjelenítés során.

Művészek, ismert illusztrátorok is készítettek plakátot, egyáltalán nem volt ez számukra méltatlan feladat. Említsük itt meg például Reich Károly ismert illusztrátorunk nevét, aki a Nemzetközi Gyermeknap alkalmából készítette el igényes grafikai rajzát. Vagy említhetnénk Benczúr Gyula festőművészünk is, akitől szintén láthattunk plakátot.

A körülbelül ötven perces felölölő vetített képes előadás végig le tudta kötni a gyerekek figyelmét (na meg persze számunkra, felnőttek számára is újdonságot nyújtott). Ahány plakát, annyi érdekes háttér információ tartozott hozzájuk. Tényleg gazdagabbak, jól informáltak lettünk „plakátügyben”!

Szentgróti Erik előadását követően visszajöttünk a gyermekkönyvtárba. Aki közben megéhezett, megszomjazott a „cimbik” közül, őket várta a terített asztalon teasütemény, rágsálnivaló, ásványvíz.

Ezután alaposabban is megismerhettük az asztalokra kitergegetett plakátokat. Most, hogy már bepillantást nyertek a gyerekek a plakátművészet rejtelmeibe, ezzel kapcsolatos feladat várt rájuk. Az asztalra kikészített színes kartonokra nekik kellett plakátot készíteni. Persze, nem bármilyen téma közül választhattak... Arra kértük őket, hogy valamiképp a Cimborák-klubhoz, a cimborasághoz köthető legyen az alkotásuk. Ehhez ötleteket, se-

TUDÓSÍTÁSOK

gítséget is kaptak a kétsoros versikék által, amit mi „ötlöttünk ki” számukra. Az egyiket hadd idézzem szó szerint: „Hullhat zápor, süthet a Nap, mindig vidám a Cimborá-tag!” Érdekes módon ez volt számukra a legszimpatikusabb versike, ugyanis többen ehhez készítettek vázlatot. Az idő persze megint pillangószárnyakon elrepült (mint általában), így csak két cimboránk készült el a végleges plakátjával, a többiek hazavitték befejezni alkotásukat.

Jókedvűen búcsúztunk egymástól, lelkiekben már a karácsonyi Cimborá foglalkozásra gondoltunk, amikor is karácsonyi kézműves dolgokat fogunk készíteni; karácsonyi dalok segítségével „öltöztetjük díszbe a szívünket”. Addig is minden jót mindenkinek!

Fejesné Szabó Piroska

